

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ КУЛЬТУРНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ

Анотація. Проблеми значення культурно маркованої лексики є важливим елементом міжкультурних та міжмовних контактів. У статті відтворюються питання, пов'язані зі способами перекладу культурно маркованої лексики, особлива увага приділяється основним труднощам під час перекладу. Вивчення способів передачі реалій при перекладі визначається зростаючим інтересом до дослідження мов на різних рівнях, тенденцією до вивчення взаємозв'язку мови і культури, так як саме в культурно маркованій лексичній відображається специфіка мислення кожного народу. Сучасні літературні твори містять безліч слів, описів традицій, звичаїв і явищ, незрозумілих носіям інших культур. Переклад текстів, що містять такого роду одиниці викликає ряд проблем. Так, переклад культурно маркованої лексики ускладнений тим, що референт реалії може відсутній в мові, що, або ж бути дещо відмінним від мови оригіналу. Актуальність даної статті обумовлена недостатнім вивченням ролі культурно маркованої лексики при перекладі, що часто призводить до зниження цінності сприйняття перекладеного тексту. При перекладі текстів важливо зберігати культурно-історичну своєрідність оригіналу. У тому випадку, якщо текст, що перекладається відноситься до певної епохи, написаний мовою, що нині не вживається, і співвідноситься з архаїчними культурними традиціями, то перекладач повинен володіти не тільки винятковими лінгвістичними навичками, але і великими філологічними та історичними знаннями. В цьому випадку для перекладача незамінними будуть не тільки базові знання теорії перекладу, а й приклади практичної реалізації тих чи інших методів, шляхів передачі реалій на іншу мову. Адже читач повинен не замислюватися в процесі читання про точність значення того чи іншого слова, а сприймати значення як факт. У статті дано теоретичне обґрунтування культурно маркованої лексики, розроблено класифікацію культурно маркованої лексики за різними критеріями, проаналізовано основні прагматичні функції національно маркованих лексичних одиниць, запропоновано основні шляхи розв'язання проблем адекватного відтворення культурно маркованої лексики при перекладі текстів українською мовою. Для передачі специфічної лексики в практиці перекладу використовується безліч способів і прийомів, які стали результатом багатовікових мовних контактів і які призвели до накопичення знань про лексико-граматичні відповідності. В цілому, можна зробити висновок, що при передачі національно маркованої лексики найчастіше використовується прийом калькування, що допомагає адекватно передати текст мовою оригіналу без смислових спотворень; зберегти національний і історичний колорит; зробити прагматичний та естетичний вплив на реципієнта.

Ключові слова: культурно маркована лексика, стратегія перекладу, форенізація, доместикація, транскрипція, транслітерація, калькування, описовий, наближений, гіпонімічний та контекстуальний переклад.

Kulich Vladyslava, Harakh Olena
Sumy State University

DIFFICULTIES IN TRANSLATING CULTURALLY MARKED VOCABULARY

Summary. Problems of the meaning of culturally marked vocabulary are an important element of intercultural and interlingual contacts. The article reproduces the issues related to the methods of translation of culturally marked vocabulary, special attention is paid to the main difficulties in translation. The study of ways of conveying realities in translation is determined by the growing interest in the study of languages at different levels, the tendency to study the relationship between language and culture, as it is in the culturally marked vocabulary reflects the specifics of each nation. Modern literary works contain many words, descriptions of traditions, customs and phenomena, incomprehensible to the bearers of other cultures. Translation of texts containing this type of unit causes a number of problems. Thus, the translation of culturally marked vocabulary is complicated by the fact that the referent of reality may be absent in the language that is, or be somewhat different from the language of the original. The relevance of this article is due to insufficient study of the role of culturally marked vocabulary in translation, which often leads to a decrease in the value of perception of the translated text. When translating texts, it is important to preserve the cultural and historical originality of the original. In that case, if the translated text belongs to a certain era, written in a language not used today, and correlates with archaic cultural traditions, the translator must have not only exceptional linguistic skills, but also extensive philological and historical knowledge. In this case, the translator will be indispensable not only basic knowledge of translation theory, but also examples of practical implementation of certain methods, ways of transmitting realities to another language. After all, the reader should not think in the process of reading about the accuracy of the meaning of a word, and perceive the meaning as a fact. The article gives a theoretical substantiation of culturally marked vocabulary, develops a classification of culturally marked vocabulary according to various criteria, analyzes the main pragmatic functions of nationally marked lexical items, offers basic ways to solve problems of adequate reproduction of culturally marked vocabulary in Ukrainian translation. Many methods and techniques are used to transfer specific vocabulary in the practice of translation, which are the result of centuries of linguistic contacts and which have led to the accumulation of knowledge about lexical and grammatical correspondences. In general, we can conclude that the transmission of nationally marked vocabulary often uses the technique of tracing, which helps to adequately convey the text in the original language without semantic distortions; preserve the national and historical color; make a pragmatic and aesthetic impact on the recipient.

Keywords: culturally marked vocabulary, translation strategy, foreignization, domestication, transcription, transliteration, calque, descriptive, approximate, hyponymic and contextual translation.

Постановка проблеми. Культура кожного народу має свою унікальність, яка відображається у мові. Поряд із загальнолюдськими цінностями та поняттями, існують такі, які властиві одній певній культурі, і яких немає в культурах інших народів. Дане явище викликає особливий інтерес з позиції перекладу, так як перекладачі є посередниками в процесі міжкультурної комунікації. Вивчення взаємозв'язку мови і культури є важливим напрямом сучасної лінгвістики. Це пояснюється постійно зростаючими практичними потребами інтенсивної міжкультурної комунікації, а також недостатньою кількістю загальнотеоретичних досліджень. Найбільший інтерес для вивчення представляє так звана культурно маркована лексика, за допомогою якої можна найбільш яскраво розглянути механізм передачі культури через лексику мови, що вивчається.

Актуальність вивчення даної теми зумовлена недостатнім вивченням проблеми перекладу культурно маркованої лексики та необхідністю розширити фонові знання про способи адекватної передачі національних слів рідною мовою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання перекладу культурно маркованої лексики цікавлять різних вчених, серед яких В. Н. Комісаров, Л. К. Латишев, С. Влахов, С. Флорін і т.д. Дослідженням культурно маркованої лексики та особливостями їхньої класифікації займалися такі мовознавці, як Є. М. Верещагін, І. О. Голубовська, Р. П. Зорівчак, В. Г. Костомаров, М. П. Кочерган, О. С. Снитко, Г. Д. Томахін, Н. П. Хіль, Дж. Ліон, П. Ньюмарк та ін. Помітними є й наукові доробки Я. В. Бойко, М. В. Бондар, Г. Добросклонської, А. В. Зорницького, Т. А. Іванкової, Ю. В. Ковалюк, В. В. Ощепкової, М. Б. Сизоненко, О. О. Тат'янченко, Т. Ю. Тушиці, Н. П. Ясиненко, М. Г. Яшиної.

Виділення раніше не вирішеної проблеми. До сьогоднішнього часу не було виділено єдиного способу перекладу культурно маркованої лексики для досягнення повної адекватності при передачі іншомовних слів національного характеру. Оскільки, сприйняття культури іншого народу відбувається через призму своєї культури, що і призводить до виникнення нерозуміння, а часом і заперечення чужих реалій життя. Таким чином, питання перекладу культурно маркованої лексики є нагальним сьогодні і потребує ретельного дослідження.

Формулювання цілей статті: розробити класифікацію культурно маркованої лексики, проаналізувати основні прагматичні функції національно маркованих одиниць, визначити найбільш поширені труднощі при перекладі культурно маркованої лексики, а також основні способи її перекладу.

Об'єктом даної роботи виступає культурно маркована лексика.

Предмет дослідження – способи передачі культурно маркованої лексики українською мовою.

Виклад основного матеріалу. Мова знаходиться в тісному взаємозв'язку з життям суспільства і відображає його соціальне, економічне і політичне життя. У міру розвитку суспільства мова збагачується новими поняттями, термінами, кожна окремо взята соціальна система відрізняється своїми особливостями розвитку, які миттєво від-

ображаються на словниковому складі мови. Можна виявити численні відмінності при порівнянні лексики декількох мов. Слова, що не мають відповідника в іншій мові при перекладі називають культурно маркованою лексикою. Взаємозв'язок культур ускладнюється внаслідок наявності безеквівалентної лексики, яка має різний характер, причини виникнення та вимагає пояснення.

Термін «культурно маркована лексика» з'явився в 1980-х роках. Є. М. Верещагін і В. Г. Костомаров визначають цю групу слів як слова, які несуть в собі соціокультурну інформацію [10, с. 56]. Дослідники у своїх роботах застосовують такі синонімічні терміни до культурно маркованої лексики як, «лексичні одиниці з національно культурним компонентом», «безеквівалентна лексика», «національно маркована лексика», «національно забарвлені лексичні одиниці», «соціокультурна маркована лексика», «культурно специфічна мовна одиниця». У сучасному мовознавстві немає єдиної класифікації культурно маркованих одиниць, а існуючі класифікації засновані на тимчасових, семантичних, граматичних, місцевих, фонетичних та інших ознаках.

Поняття «стратегія перекладу» досить широко використовується в сфері лінгвістики та перекладознавства [5, с. 81]. Перекладацька стратегія – алгоритм дій, техніка, прийом, метод, спосіб або трансформація, що застосовується до тексту перекладу. Першим, хто згадав термін «стратегія перекладу» був німецький професор прикладної лінгвістики Ханс П. Крінгс. Стратегії перекладу, на його думку, направляють перекладача і є невід'ємними компонентами в процесі перекладу. Тлумачення перекладацької стратегії також можна простежити в роботі німецького філософа Ф. Шлейермахера, який стверджував, що існують два шляхи перекладу: перенесення читача до автора, або перенесення автора до читача [13, с. 468–488]. Л. Венуті розглядає співвідношення двох стратегій, називаючи їх "domestication" («доместикація») і "foreignization" («форенізація»). Згідно Л. Венуті, доместикація є якоюсь адаптацією іншомовного тексту до культурних цінностей цільової мови, а форенізація, навпаки, полягає в яскравому вираженні цих культурних переваг для підкреслення лінгвістичних та національних характеристик іншомовного тексту [15, с. 126]. Стратегії доместикації і форенізації можна назвати базовими стратегіями перекладу. Необхідно відзначити, що, основними характеристиками доместикації тексту є простота сприйняття і прозорість змісту тексту. Читач може простежити індивідуальність і цілі автора, а у реципієнта створюється враження, що він читає оригінал, а не переклад [7, с. 46]. Під час форенізації текст може залишатися незрозумілим для читача, оскільки стратегія перекладу культурно забарвлених слів не передбачає пояснення іноземного слова, і тому перекладений текст сприймається реципієнтом саме як переклад [8, с. 341].

На сьогоднішній день не існує єдиної класифікації культурно маркованої лексики, тому культурно маркована лексика, закріплена за специфічними елементами культури, близька поняттю «мовні реалії» традиційної лінгвістики. Р. П. Зорівчак пропонує виокремлювати реалії-одночлени, реалії-полічлени, що має номінатив-

ний характер, реалії-фразеологізми [3, с. 78]. С. Влахов та С. Флорін пропонують розглянути класифікацію реалії під різними кутами зору, а зокрема – за предметною та місцевою ознаками (в залежності від національної та мовної приналежності).

Так, за предметними показниками дослідники пропонують виокремлювати:

1) Географічні реалії: назви об'єктів топографії, включаючи метеорологію, назви етнографічних об'єктів, пов'язаних з активністю людини: *Themes, London, Alaska, Tennessee* тощо [1, с. 45–48].

2) Етнографічні реалії:

– Народне життя, їжа, одяг транспорт): *kilt, Yorkshire pudding, tube*;

– праця (люди трудового процесу, організація та механізм праці): *undocumented alien (long-term US resident without either US citizenship or visa)*;

– мистецтво і культура (музичні інструменти, музичні твори, танці та ін.).

1. Етнічні об'єкти (назви осіб за місцем проживання, клички (завичай гумористичні або кривдні)).

2. Міри і гроші (розрахункові одиниці, просторічні назви): *dollar, euro, cent*.

3. Суспільно-політичні реалії:

– державний лад, діяльність і діячі (адміністративно-територіальні одиниці, населені пункти);

– національні та громадські партії (органи влади та носії влади).

4. Суспільно-політичне життя (державний лад, діяльність і діячі, національні та громадські партії, суспільні явища, посади, ступені, чини, звертання, навчальні заклади та культурні установи);

5. Військова зброя та звання (зброя, військово-службовці і командири) [7, с. 54].

Культурно марковану лексику, зокрема, британізмів в британських текстах розділяють на такі види:

1. Алюзивна лексика – культурно специфічні реалії побуту і життя британців, які не мають відповідностей на рівні концептів і лексичних відповідностей в інших мовах, наприклад: *epic banquets; The tabloids report that the epic banquets will take place from February 11-15. (Таблоїди повідомляють, що епічні бенкети відбуватимуться з 11 по 15 лютого)*. Для українськомовних читачів в цьому випадку буде незрозумілим 2 терміни: *tabloid* – жовта преса, вид бульварної газети, яка виходить щоденно, вперше даний вид газети з'явився у Великобританії [6, с. 67]; *epic banquets* грандіозний банкет, званий обід або вечерю в урочистих рамках, що влаштовується на честь певної особи або події. При перекладі буде доречно використати авторський коментар або застосувати описовий переклад для адекватної передачі інформації з мови оригіналу мовою перекладу.

2. Фонова лексика – слова, що збігаються за об'єктивним змістом у декількох мовах, але різняться за емоційно-естетичними асоціаціями [2, с. 126]. До фонової лексики можна віднести: топоніми (назви місцевості), антропоніми (власні назви), слова-символи (художні образи), слова, яким притаманні національні асоціації.

Термін «реалія» ще до введення у науковий дискурс поняття «культурно маркована лексика» живився як його заміник.

У процесі перекладу з однієї мови на іншу можна виявити певні закономірні розбіжності в області лексичного складу мови та граматичної будови. Значні труднощі при перекладі представляє явище безеквівалентності. Під безеквівалентною лексикою маються на увазі іншомовні слова і словосполучення, що позначають предмети, процеси і інші реалії життя, які на даному етапі не мають еквівалентів в мові перекладу [4, с. 47]. Повна неможливість знайти відповідність слову іноземної мови відбувається в тому випадку, коли слово оригіналу позначає чисто місцеве явище, якому немає відповідності в культурі іншого народу.

Виділяють такі основні труднощі передачі національно маркованої лексики при перекладі:

1) відсутність у мові перекладу еквівалента;

2) необхідність, разом з предметним значенням слова, передати і його колорит, його додатковий відтінок та специфічне забарвлення.

У сучасній теорії та практиці перекладу виділяють такі способи перекладу культурно маркованої лексики: транскрипція і транслітерація, калькування, описовий, наближений, гіпонімічний, контекстуальний переклад та створення нового відповідника.

Транслітерація – запозичення іноземного слова, яке потім передають літерами мови перекладу, а в усному мовленні вимовляється згідно норм вимови мови перекладу. Чимало слів, утворені цим методом увійшло в мову перекладу. *Elizabeth dispensed with the chauffeur to drive her Daimler Saloon. Єлизавета відпустила шофера і сама водила свій Даймлер-салон* [11, с. 53]. *Daimler Saloon* у наведеному прикладі виступає національно маркованою лексикою, що позначає вид британського авто представницького класу.

Транскрипція – побуквенна передача звучання слова іноземної мови графічними засобами мови перекладу з максимальним фонетичним наближенням до її оригінальної форми. Наприклад, *St. James's Street* [11, с. 42] – *Сент-Джеймс-стріт*.

Іноді способи транскрипції і транслітерації можуть повністю або частково збігатися внаслідок їх деякого подібності. Перевагами ж цих способів перекладу є, перш за все, стислість і точність передачі необхідних реалій на іншу мову [14, с. 23–41]. Однак в тих випадках, коли власне ім'я не просто називає предмет, а має якесь додаткове значення, механічна передача звучання не забезпечує адекватності перекладу. Адекватність перекладу досягається тільки шляхом експлікації смислової структури.

Наступний прийом, який також широко використовується при передачі реалій калькування, тобто переклад лексичної одиниці, при якому її складові частини буквально передаються за допомогою відповідних елементів в мові перекладу [14, с. 26–28]. Застосування цього способу може максимально зберегти семантику вихідної реалії, але не національного колориту. Слова, отримані за допомогою калькування можуть набути широкого поширення в мові, але при цьому залишатися іншомовними. *Margaret Thatcher's decisiveness in prosecuting the Falklands War greatly enhanced her image as "the Iron Lady"* [11, с. 310]. *Твердість, проявлена Маргарет*

Тетчер в ході Фолклендської кампанії, сильно зміцнила її образ "залізної леді". В українській мові цей термін позначає сильну, впевнену в собі жінку, що здебільшого очолює посаду керівника.

Описовий, або пояснювальний переклад використовується у випадках, коли немає можливості передати мовний елемент через його відсутність в мові перекладу. Основна перевага цього способу полягає в тому, що він здатний повно розкрити суть явища, виключаючи при цьому неповне розуміння читача, як може статися у випадку з калькуванням або транскрипцією. Однак описовий переклад має і ряд недоліків: він дуже багатослівний і в зв'язку з цим реалія часто перекладається не аналогічно за структурою одиницею іншої мови, а розгорнутим словосполученням або багатослівним описом. *Elizabeth II presided over her first investiture* [11, с. 228]. *Єлизавета II приступила до першої своєї церемонії нагородження інвеститури*. В цьому прикладі в тексті перекладу збережено прямий еквівалент слова «*investiture*», але разом з цим розширено значення даного слова в умовах контексту для кращого розуміння і сприйняття читачем. Варто додати, що описовий переклад дуже часто реалізується в тексті перекладу за допомогою використання перекладачем виноска або посилає в кінці сторінки. Пояснення, представлені в них, допомагають всебічно розкрити значення реалії для українськомовного читача, не захаращуючи при цьому основний текст. Тож описовий переклад може повно розкрити сутність реалії, позначеного для читача незнайомий лексичної одиницею і тим самим допомогти перекладачеві в деяких складних ситуаціях для точної передачі явища чужої культури.

Прийоми створення нового слова використовуються тоді, коли недоцільно перекладати слово вище зазначеними способами, тому перекладач змушений ввести авторське слово для позначення терміна близького за змістом до мови оригіналу за допомогою засобів мови перекладу: *le club «Le Chant du Slip»* [12, с. 56]. – *лебедина пісня*. При цьому зберігаються смисловий зміст і форма лексеми мови джерела, а також національна та історична своєрідність [5, с. 64]. Згодом багато неологізмів освоюються і збагачують словниковий склад мови перекладу.

Наближений переклад. Під наближеним перекладом (переклад за допомогою аналога) розуміють використання лексичної одиниці іноземної мови, що лише частково збігається за значенням зі словами мови перекладу, оскільки українська та англійська мови мають відмінні особливості, а саме на морфологічному та синтаксичному рівнях, тому даний спосіб використовується вкрай рідко, адже за допомогою нього досить важко досягти адекватності перекладу. *Snow Maiden – Снігуронька, tuffin – здоба* [12, с. 22].

Гіпонімічний переклад являє собою заміну видового поняття на родове, тобто передачу на-

ціонально маркованої лексики мовною одиницею, що має більш широке значення: *diner* [11, с. 34] – *забігайлівка – невелике кафе без зручностей*. Описаний метод перекладу дозволяє відмовитися від транскрипції і зробити заміну поняття, різниці між якими в умовах даного контексту незначна.

Контекстуальний переклад – заміна словникового відповідника при перекладі логічно пов'язаним з ним словом. В даному випадку основним орієнтуванням перекладача служить контекст. Ілюстрацією такого прийому може бути переклад фрази: *"I'm sorry, but we do not have the dishes you have ordered"* [12, с. 56]. «*Вибачте, але ми не можемо подати Вам ні консьоме, ні профітролі, ні фльоранси. Замінують висловом: «У нас немає італійської кухні»*. Основним недоліком такого перекладу є повне зникнення реалії як носія певного національного колориту.

На сьогодні в наукових колах сучасної лінгвістики і лінгвокультурології спостерігається зростаючий інтерес до взаємозв'язку мови і культури в процесі дослідження труднощів, пов'язаних з перекладом культурно маркованої лексики.

Висновки з даного дослідження та перспективи. У результаті дослідження було виділено основні форми і методи роботи з культурно маркованої лексики, класифіковані труднощі перекладу даної лексики. Аналіз видів культурно маркованої лексики показав, що найчастіше труднощі при перекладі виникають під час передачі алюзій і фонової лексики рідною мовою.

При перекладі англійською мовою культурно маркованої лексики стратегія доместикації використовується в три рази частіше ніж стратегія форенізація. Метод доместикації дозволяє співставити вихідні концепти слів. Стратегія форенізація має протилежну мету – збереження оригінальності в культурній коннотації вихідної культури. Таким чином, культурно маркована лексика виступає як свого роду «хранитель» і «носії» країнознавчої інформації. Крім того, вона розширює і збагачує лінгвістичні знання. Тому перекладачеві, що працює в сфері крос-культурної комунікації, необхідно мати міжкультурні компетенції, одним з компонентів якої є культурно маркована лексика, яка дозволяє мовній особистості вийти за межі власної культури.

У цілому, переклад культурно маркованої лексики являє собою збірний та складний процес, який вимагає від перекладача відмінного знання мови та високого рівня лінгвокультурної підготовки.

Переклад з англійської мови українською представляє певні труднощі для перекладача, так як дана робота вимагає не тільки знання мови, але і знання менталітету, культури країни, великого перекладацького досвіду та розмовних виразів.

Подальші дослідження слід спрямувати на вивчення питання перекладу культурно маркованої лексики в суспільно-політичному дискурсі.

Список літератури:

1. Влахов С., Флорин С. Непереваемое в переводе. Москва : Международные отношения, 1980. С. 18–93.
2. Зорівчак Р.П. Реалія в художньому мовленні: перекладознавчий аспект. Львів : Іноземна філологія, 1994. 286 с.
3. Зорівчак Р.П. Реалія і переклад. Львів : Вид-во при Львівському держ. ун-ті, 1989. 215 с.
4. Зорівчак Р.П. Реалія як компонент національно-культурного контексту: перекладознавчий аспект. *Славянські мови в світі культури : збірник научн. статей*. Москва : ООО «Темп», 2006. С. 27–49.

5. Зорівчак Р.П. Статус реалії як перекладознавчого терміна. Київ : А.С.К., 1985. 164 с.
6. Таблід // Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 2: М Я. 455 с.
7. Goodspeed E.J. Problems of New Testament Translation. Chicago, Univ. Chicago Press, 2015. 180 p.
8. Newmark P. Approaches to translation. Oxford : Prentice Hall, 1981. 200 p.
9. Newmark P. Approaches to translation. Oxford, 2015. 301 p.
10. Savory T. The Art of Translation. L., 2017. 420 p.
11. Smith S.B. Elizabeth the Queen: The Life of a Modern Monarch. New York: Random House, 2012. 505 p.
12. Traylor Steven. *Right Around TheCorner*. iUniverse, Inc.; Edited ed. Edition. April 27, 2004. 228 p.
13. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. London & New York : Routledge, 1995. 353 p.
14. Venuti L. Translation, community, utopia // *The Translation Studies Reader* / Ed. by Lawrence Venuti. Taylor & Francis, 2004. Pp. 468–488.
15. Vetrinskaya V.V., Dmitrenko T.A. (2017). Developing students' sociocultural competence in foreign language classes. *Training language and culture*, vol. 1, issue 2, pp. 23–41.

References:

1. Vlakhov S., Florin S. (1980). *Neperevodimoe v perevode* [Untranslatable in translation]. Moskva: Mezhdunarodnye otnosheniya.
2. Zorivchak R.P. (1994). *Realiiia v khudozhnomu movlenni: perekladoznachnyi aspekt* [Reality in artistic speech: the translation aspect]. Lviv: Inozemna filolohiia.
3. Zorivchak R.P. (1989). *Realiiia i pereklad* [Reality and translation]. Lviv: Vyd-vo pry Lvivskomu derzh. un-ti.
4. Zorivchak R.P. (2006). *Realiiia yak komponent natsionalno-kulturnoho kontekstu: perekladoznachnyi aspekt* [Reality as a component of the national-cultural context: the translation aspect]. *Slavyanskii yazyki v svete kul'tury: sbornik nauchn. statey*. Moskva: OOO "Temp".
5. Zorivchak R.P. (1985). *Status realii yak perekladoznachnogo termina* [The status of reality as a translation term]. Kyiv: A.S.K.
6. *Tabloid // Literaturoznachna entsyklopediia* (2007). [Literary encyclopedia]: u 2 t. / avt.-uklad. Yu.I. Kovaliv. Kyiv: VTs "Akademiia". T. 2: M Ya.
7. Goodspeed E.J. (2015). *Problems of New Testament Translation*. Chicago: Univ. Chicago Press.
8. Newmark P. (1981). *Approaches to translation*. Oxford: Prentice Hall.
9. Newmark P. (2015). *Approaches to translation*. Oxford.
10. Savory T. (2017). *The Art of Translation*. L.
11. Smith S.B. (2012). *Elizabeth the Queen: The Life of a Modern Monarch*. New York: Random House.
12. Traylor Steven (2004). *Right Around TheCorner*. iUniverse, Inc.; Edited ed. Edition.
13. Venuti L. (1995). *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. London & New York: Routledge.
14. Venuti L. (2004). *Translation, community, utopia* // *The Translation Studies Reader* / Ed. by Lawrence Venuti. Taylor & Francis.
15. Vetrinskaya V.V., Dmitrenko T.A. (2017). *Developing students' sociocultural competence in foreign language classes*. *Training language and culture*.